

[Canakkale Atletik GSK](#)
Bilimin ışığı ile eğitim veriyoruz

DOĞAL TAŞLAR ŞANS GETİRİRMİ?

Dr. Ayten Çalık

aytencalik@comu.edu.tr

Profesyonel futbolda birçok ünlü oyuncunun sahaya girişte veya oyun esnasında yaptığı ritüeller (özgün bir dizi hareketler) çocukların ilgisini çekmektedir. Anlamını bilmeseler de bu hareketleri kendileri de tekrarlamaktadırlar. Gene birçok sporcunun üzerlerinde şans getirdiğine inandıkları nesnelere taşıdığı bilinmektedir. Burada şans, tanım olarak olağan üstü güç veya yetenek olarak düşünülebilir. Şans getiren nesnelere bazan dini içerikli semboller bazan da değerli taşlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Anılan nesnelere kötü şans (enerjiyi) uzak tutma veya uğursuzluk olarak adlandırılan olumsuzluklara şifa olma görevlerini üstlenmektedir

Arkeolojik veriler, süs taşlarının ve çeşitli nesnelere gerek kişisel süslemede, gerekse taşıyıcısına verdiği doğaüstü güçler nedeni ile tarih öncesi dönemlerden beri kullanıldığını göstermektedir.

Günümüzden 60.000 yıl önce, Neanderthal dönemde el yapımı süs eşyalarının kullanıldığı bilinmektedir. Bu dönemde, hayvan pençelerine delikler açılarak ipe dizilmiş ve kolye olarak kullanılmıştır. Pençenin kolye olarak seçimi kudret ve yetkinlik göstergesi olarak alınabilir.

Gene arkeolojik verilerden insanların antik çağlarda süstaşlarını (kuvars ve farklı şekilleri - dağ kristali, kalsedon, agat, karneol, krizopras, jasp, amazonit, ametist, olivin, mercan, inci, kehribar, granat, yeşim, jasper, lapis-lazuli, zümrüt ve turkuaz gibi) güzellikleri nedeniyle topladıklarını biliyoruz.

Milattan binlerce yıl önce Babilde lapis-lazuli, kalsedon, amazonit ve jasp kesilip işlenebilirken, Antik Mısırda pek çok süstaşı (kuvars çeşitleri, turkuaz, olivin, malakit, florit ve zümrüt) biliniyor ve işleniyordu. Bu taşlar taşıyıcının servetini ve sosyal konumunu da temsil etmiştir. Ayrıca güzelliklerinin, nadir oluşlarının yanında takan kişiye doğaüstü güç verdiği düşüncesi süs taşlarına ayrı bir anlam vermiştir. Doğaüstü güç verdiğine inanılan bu taşların birçok fiziksel ve ruhsal bozukluklara karşı hem koruyucu hem de iyileştirici gücü olduğu inancı da ortaya çıkmıştır.

UMUT TACİRLERİ VE KRİSTALLER

Arkeolojik verilerden öğrendiğimiz üzere, taşların bu mistik özelliklerine olan inanç, birbirini izleyen her medeniyetin kültürüne ya eklenmiş yada bağımsız olarak yeniden yaratılmıştır. Süstaşları ile ilgili terapiler (geleneksel tıp) çok eski zamanlardan, örneğin, eski Hindistan’da Ayurvedik metinlerinde de geçmektedir. Ayrıca Tevrat ve İncil gibi Semai dinlere ait kutsal kitaplarda da farklı isimler kullanılmış olsa bile topaz, krizopras, granat, safir, sardoniks, kehribar, agat, ametist, beril, oniks ve jasper oniki kutsal taş olarak geçmektedir. Astrolojide yer alan burçları temsil eden taşlarda muhtemelen bu oniki kutsal taşın etkisidir.

Günümüzde doğadan şifa arayışındaki inanılmaz artış, taşlardan gelen, taşlarla tedavi (terapi) olayını tekrar gündeme getirmiştir. Bilimsel açıdan bakıldığında, süs taşları olarak kabul ettiğimiz mineral, kayaç ve elementlerin fiziksel ve ruhsal iyileştirici olduğuna dair sonuçlanmış bir bilimsel çalışma yoktur. Buna rağmen piyasada satılan takılara (kristal, mineral, kayaç, organik kökenli süstaşlarına) olan ilgi ve insanların bu yöndeki umut arayışları umut tacirlerini ortaya çıkarmıştır.

Gerek renkleri gerekse biçimleri ile görsel güzellik sunan bu taşlar kişiler tarafından takı olarak kullanılmakta veya evlerin ve işyerlerinin başköşelerini süslemekte ve bu yolla ortamdaki “kötü enerjileri” yok ettiklerine inanılmaktadır. Masumane gibi görünen bu inanç piyasa koşulları için bir kaynak olarak görülmüş ve kristallerin sahteleri pazarı doldurmuştur. Şekil 1’de turkuaz, Şekil 2’te ise yeşil kuvars adıyla satılan sahte nesnelere görülmektedir.

Şekil 1. Çin’de üretilen Malezya’da satılan sahte Turkuaz (turquoise)¹

¹ Kaynak: ybm.comu.edu.tr

Canakkale Atletik GSK
Bilimin ışığı ile eğitim veriyoruz

Sahte (veya yapay) kristaller günümüzdeki önemli araştırma konularından biridir. Çok farklı yöntemler ile üretim yapılmakta farklı kalitede sonuçlar elde edilebilmektedir (Şekil 3).

Şekil 2. Çin’de üretilen Malezya’da satılan yeşil kuvars (deep forest green quartz) ¹

Sahte ve gerçek ürünlerin birbirinden ayırt edilmesi uzmanlık isteyen bir konudur ve uzun yıllardır bilim insanlarını uğraştırmaktadır

Şekil 3. Isıtılarak rengi değiştirilip sitrin (citrine) olarak satılan ametist (amethyst) bloğu²

² Kaynak: <http://www.the-vug.com/educate-and-inform/fakes-and-forgeries/>

Çanakkale Atletik GSK
Bilimin ışığı ile eğitim veriyoruz

Anılan konuyu şifa kaynağı olarak ele aldığımızda, inanç boyutu öne çıkacağından, kişilerin üzerlerinde, konut ve işyerlerinde bulundurduğu nesnelere gerçek olup olmamasının pek önemi kalmamaktadır. Tıbbi tedavinin önüne geçmediği sürece kullanılmasında sakınca da yoktur. İnanıldığı sürece bu nesnelere kişilere “iyi gelecektir” veya en azından umut verecektir. Moral kaynağı olacaktır. Ancak olayın birde etik boyutu vardır; şifa arayıcısı ticari olarak kandırılmaktadır.

bilgi notu

Bu çalışma ÇOMÜ Yerbilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi'nin bilimsel etkinlikleri çerçevesinde Çalık, A., Deniz, O., Yaşar, C., & Ulugergerli, E. (2018). Umut Kaynağı olarak Doğal Kaynaklar ve Yerbilimleri. *Yaşam Bilimlerinde Risk, Kaygı ve Umut Üzerine Yazılar, Rating Academy Yayınları, Çanakkale*, 11-28.

Yayınından özetlenmiştir. ybm.comu.edu.tr sitesinde açık kaynak olarak sunulan çeşitli yayınlara erişilebilir ve daha geniş bilgi alınabilir

Çanakkale

25/05/2022